

Stockholm 30 april 2021

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande från Svenska Turistföreningen avseende Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73

Svenska Turistföreningen har tagit del av Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73 ”Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen” och lämnar remissyttrande enligt nedan.

Sammanfattning

STF menar att det ideella friluftslivet inte tillräckligt väl är synliggjort i betänkandet. Utredningen presenterar många bra förslag för hur den viktiga kommersiella naturturismen kan stärkas vilket är välkommet, men STF ser en risk att funktionsspecialiseringen av de svenska skogarna förstärks vilket skulle missgynna det icke kommersiella friluftslivet. Även om vi tillstyrker flera av betänkandets förslag har vi en grundläggande oro för helhetens påverkan på det svenska friluftslivet.

Sammanfattningsvis vill Svenska Turistföreningen framhålla följande:

- Skogens sociala värden behöver tydliggöras mer
- Allemansrätten är en hörnsten för det svenska friluftslivet och får inte glömmas bort när betänkandets förslag ska implementeras
- Det är positivt att naturturismen lyfts i betänkandet men det ideella friluftslivet behöver lyftas tydligare

En inriktning för den svenska skogspolitiken enligt detta skulle gå hand i hand med det långsiktiga hållbarhetsmål Svenska Turistföreningen strävar efter – ett Sverige som är enkelt och inspirerande att upptäcka hållbart.

Om Svenska Turistföreningen

STF grundades 1885 som en ideell förening med syfte att främja natur- och kulturturism i Sverige. Sedan dess har föreningen växt till cirka 250 000 medlemmar. STF får människor att upptäcka Sverige. Vi inspirerar till resande, aktiviteter och såväl stora som små äventyr som ger unika natur- och kulturupplevelser runtom i Sverige. Vi vill också vara ett naturligt val för alla som

vill engagera sig i och medverka till att fler får möjligheter till upplevelser som utgår från natur och kultur.

För att människor ska kunna resa och uppleva arbetar vi med såväl kunskaps- och informations-spridning som påverkansarbete. Kunskap handlar om att tillgängliggöra, och tillgängliggöra Sverige är precis det som STF vill åstadkomma. Hållbarhet är centralt i allt vi gör och ett av våra övergripande mål är ett Sverige där det är enkelt och inspirerande att turista hållbart.

En viktig förutsättning för att kunna upptäcka Sverige är att det finns boenden runt om i hela landet. STF driver därför, i egen regi och tillsammans med franchisetagare, cirka 250 vandrarhem, hotell, fjällstationer och fjällstugor från söder till norr, från lägen mitt i city till väglöst land. Runt 65 lokalavdelningar anordnar en mängd lokala aktiviteter och internationellt samarbetar STF med vandrarhemsfederationen Hostelling International och ERA, European Ramblers Association. STF ger ut medlemstidningen Turist.

STFs synpunkter på betänkandet

De svenska skogarna är en enorm tillgång för friluftslivet och allemansrätten ger alla och envar fantastiska möjligheter att nyttja dem. STF verkar för ett friluftsliv som är attraktivt och tillgängligt för många olika grupper i samhället. Det innebär goda möjligheter till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och kultur oberoende av ekonomiska, fysiska och andra förutsättningar. STF anser att det är angeläget att värdefulla natur- och kulturmiljöer inventeras, bevaras och synliggörs. STF välkomnar därför att vi fått möjlighet att yttra oss kring Skogsutredningens betänkande.

7.4.2 Naturturism och friluftsliv

Svenska Turistföreningen som en av Sveriges största ideella medlemsföreningar arrangerar organiserade friluftslivsaktiviteter över hela landet samtidigt som vi inspirerar långt fler att ta sig ut på egen hand utifrån våra boenden och med hjälp av den kunskap som vi sprider.

Friluftsliv är inte en näring och STF representerar både den kommersiella naturturismen genom att erbjuda boende och aktiviteter över hela landet samtidigt som vi representerar det ideella friluftslivet genom våra 65 lokalavdelningar i hela landet och de tusentals friluftsutövare som tar sig ut i skog och mark med hjälp av den information och inspiration som STF erbjuder.

Friluftsliv och allemansrätt

STF menar att det ideella friluftslivet inte tillräckligt väl är synliggjort i betänkandet. Utredningen presenterar många bra förslag för hur den viktiga kommersiella naturturismen kan stärkas vilket är välkommet, men STF ser en risk att funktionsspecialiseringen av de svenska skogarna förstärks vilket skulle missgynna det icke kommersiella friluftslivet.

Allemansrätten nämns endast ett fåtal gånger i betänkandets inledande kapitel. STF anser att allemansrätten utgör en hörnsten i det nordiska, icke motoriserade friluftslivet, och är viktig att bevaka för våra medlemmars möjligheter att vistas ute i naturen. STF slår därför vakt om ett hänsynsfullt och hållbart utnyttjande av allemansrätten – ett ”allemansansvar”. Det innebär bland annat respekt för pågående markanvändning och god dialog med markägare där så är praktiskt möjligt. STF ser en risk i att utredningen inte starkare trycker på vikten av allemansrättens bevarande i sina förslag.

8.12.4 Uppföljning av Levande skogar

Skogens sociala värden

Det finns i dag produktionsmål och miljömål för den svenska skogspolitiken men det saknas sociala mål. Skogens sociala värden riskerar att hamna i kläm mellan de starka intressen som för fram vikten av ökad produktion och ökat bevarande.

Skulle utredningens förslag genomföras så att vi får intensivare brukningsmetoder på en del av skogsarealen och en annan del av skogsarealen som skyddas finns risken att skogsmarken får en radikalt annan struktur än i dag och blir mindre tillgänglig för allmänheten.

Betänkandet lyfter fram att Skogsstyrelsen påpekat att mål om friluftsliv och sociala värden behöver tydliggöras för att kunna uppnå miljökvalitetsmålet:

”Tydliggör mål om friluftsliv och sociala värden. Målet för friluftsliv och sociala värden är vagt och otydligt och behöver tydliggöras. Skogsstyrelsen ser behov av att tillsammans med relevanta myndigheter göra en bred uttolkning och konkretisering av nuvarande politiska mål för skogens sociala värden. Skogsstyrelsen behöver också tydliggöra Skogsstyrelsens roll i samverkan mot kommuner, länsstyrelser, regioner och andra nationella myndigheter när det gäller arbetet med skogens sociala värden.”

STF tillstyrker att mål om friluftsliv och skogens sociala värden tydliggörs.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

STF anser att det är angeläget, inte minst för att stimulera en hållbar turism, att värdefulla natur- och kulturmiljöer inventeras, bevaras och synliggörs. Vid inrättande av nationalparker och naturreservat ska stor hänsyn tas till friluftslivets behov, både vad gäller olika former av tillrättaläggning och möjligheten att uppleva orörd natur. När områden angetts vara av riksintresse ska hänsyn tas även till intresset hos människor som inte bor på orten.

STF anser att nationalparker utgör en bra förvaltningsform för att bevara värdefull natur och stimulera till friluftsliv och turism. Fler områden bör därför göras till nationalparker, särskilt i fjällen och kustlandskapen. STF anser att kravet på statligt ägande kan lägga hinder mot utvidgandet och bildandet av nationalparker och att detta krav därför borde kunna slopas.

Naturvårdsverket bedömer utifrån internationella och nationella kriterier för nationalparker och ekoparkernas potential för naturturism och friluftsliv att det i ekoparkerna Böda, Halle- och Hunneberg, Hornslandet och Hornsö finns delar som bör bli nationalpark. Utredningen delar Naturvårdsverkets bedömning i denna del. Samråd har skett med Sveaskog.

STF tillstyrker förslaget att ombilda delar av fyra av Sveaskogs ekoparker till nationalpark.

10.5.3 Flexibla föreskrifter för nationalparker och naturreservat

STF ställer sig positiva till att lyfta fram naturturismen och friluftslivet tydligare i miljöbalkens syfteskivningar för nationalparker och naturreservat. Men det är viktigt att det är just i samklang med det ideella friluftslivet som den kommersiella naturturismen lyfts. STF menar att om det förs in kompletterande skrivningar om naturturism behöver även friluftslivet synliggöras där så redan inte är gjort.

STF tillstyrker utredningens förslag att ge Naturvårdsverket i uppdrag att även utreda om 7 kap. 2–5 §§ miljöbalken kan inkludera naturturism som ett kompletterande sekundärt syfte för nationalparker och naturreservat.

10.5.4 Åtgärder för att gynna hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat

Precis som betänkandet påpekar ser STF att trenden med en ökad efterfrågan på inhemsk turism och turism med fokus på naturupplevelser fortsätter att öka. Pandemin har gett ytterligare fart åt denna trend vilket sannolikt kommer att

avstanna något när gränser öppnas, men den underliggande trenden med ett ökat intresse för detta visar inga tecken på att avstanna.

STF välkomnar även utredningens förslag att underlätta naturturism och friluftsliv i anslutning till de föreslagna nya nationalparkerna och annan skyddad natur i landet.

Betänkandet föreslår att underlätta för etablering av stugor och anläggningar i skyddad natur för att tillgängliggöra naturen bättre för friluftslivet. Vidare föreslås ett bokningssystem inrättas för dessa stugor och att Naturvårdsverket skulle kunna vara huvudman för ett sådant.

Svenska Turistföreningen ser också behovet av fler stugor och anläggningar i, eller i anslutning till, skyddad natur för att tillgängliggöra dem bättre för friluftslivet. Dock avstyrker vi förslaget att göra Naturvårdsverket till huvudman för ett bokningssystem för dessa. Att låta en myndighet med statsanslag sköta drift och bokning av logianläggningar vore inte en effektiv eller ändamålsenlig lösning. Det finns andra aktörer som är mer lämpade för detta. STF skulle kunna vara en sådan och för gärna en dialog om denna möjlighet.

STF har som en bärande del av vår verksamhet att erbjuda boende för medlemmar och icke medlemmar i naturnära områden. STF:s 44 fjällstugor i väglöst land i fjällvärlden hålls öppna med ideella stugvärdar och välkomnar varje år 70 000 gästnätter. STF har metoden, systemen och kunnandet för att utöka fjällstugesystemet till att omfatta boenden i hela landet. STF:s etablerade bokningsplattform kan på ett ändamålsenligt och effektivt sätt tillgodose besökarnas önskemål vid en sådan utveckling.

STF tillstyrker förslaget att etablera fler stugor med övernattningsmöjlighet i skyddad natur med syftet att tillgängliggöra naturen bättre för friluftslivet. Dock avstyrks förslaget att låta Naturvårdsverket vara huvudman för ett bokningssystem för dessa då det finns mer ändamålsenliga huvudmän för detta.

Det är positivt att betänkandet efterlyser visare insatser för att möjliggöra mer naturturism och friluftsliv i skyddad natur.

STF menar att i skötselplanerna för skyddad natur bör det alltid finnas med ett avsnitt som visar på hur värden viktiga för friluftslivet och naturturismen i området ska säkras över tid. Här kan inspiration hämtas från Norge där begreppet ”besöksförvaltning” används för att styra användningen av skyddad natur så att förståelsen för skyddet ökar samtidigt som upplevelsen och värdeskapandet blir det största möjliga.

Svenska Turistföreningen tillstyrker förslaget att se över vägledningarna för utformning av gränser, reservatsföreskrifter och skötselplaner så att naturturism främjas utan att syftet med områdesskyddet äventyras.

STF tillstyrker även förslaget att ta fram en uppdaterad vägledning för utformning av föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken i naturreservat så att de inte är onödigt inskränkande mot allmänheten, och med huvudsakligt fokus på att möjliggöra att naturreservaten kan nyttjas av friluftslivet och organiserad verksamhet, inkl. naturturism.

STF anser precis som utredningen att det finns behov av att på vissa platser ha en mer aktiv besöksförvaltning för att minska risken för överutnyttjande av enskilda platser. Vid en kanalisering måste en sammantagen bedömning göras så att inte olika intressen – såväl organiserade som oorganiserade - riskerar att ställas mot varandra.

STF tillstyrker förslaget om att – ta fram en utvecklad vägledning för hur zonerings och kanalisering skulle kunna användas för att ge större möjligheter för att utveckla naturturism i skyddade områden.

10.5.6 Framtidens nationalparker

Utredningen påpekar att dagens krav på statligt ägande av mark försvårar nationalparksbildning. Utredningen föreslår vidare att staten bör utreda reformer av bland annat miljöbalken för att möjliggöra nationalparksbildning på mark ägd av andra än staten.

STF tillstyrker utredningens förslag och menar att kravet på statligt ägande kan lägga hinder mot utvidgandet och bildandet av nationalparker och att detta krav därför borde kunna slopas.

16.2 En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden

Svenska Turistföreningen är i grunden positiva till förslaget att avsätta stora sammanhängande fjällnära skogar för naturvård. Det är av största vikt att detta sker med åtanke på behoven på friluftslivet och naturturismen precis som utredningen skriver.

STF vill dock framhålla att en stor satsning på att skydda fjällnära natur får inte innebära att medel för att skydda natur i de södra delarna av landet med fler närboende minskar eller att det arbetet tappar fart. Med begränsade resurser vill vi framhålla att för friluftslivet är det viktigt att det finns skogar och miljöer i närheten av människors bostadsort – det är där merparten av friluftslivet bedrivs. Det är även viktigt att förslaget, inklusive kompensationsmodellen med

ersättningsmark för skogsägare, genomlyses utifrån rennäringssperspektiv så att inte renskötselrätten riskerar att försvagas i och med denna modell.

STF tillstyrker utredningens förslag om skydd av sammanhängande fjällnära skogar men framhåller vikten av att det inte sker på bekostnad av att mindre skog skyddas i andra landsändar som har höga sociala värden, ej heller på bekostnad av en försvagad renskötselrätt.

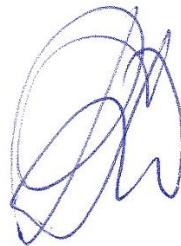
17.5.12 Uppdrag om hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat

Betänkandet säger: ”Att öka naturturismen i skyddad natur kan upplevas konkurrera med friluftslivet. Denna sociala konsekvens bör utredas i samband med den föreslagna översynen.”

STF menar att det är en olycklig formulering att ökad naturturism riskerar att konkurrera med friluftslivet. Naturturism och friluftsliv bör utvecklas gemensamt och inte på den ena eller andras bekostnad. STF menar att naturturismen kan öka i skyddad natur samtidigt som förutsättningarna för det ideella friluftslivet stärks. Det varken bör eller ska finnas något motsatsförhållande här utan tvärtom kan ökad naturturism bana väg för ett ökat ideellt friluftsliv och vice versa.

Maria Ros Hjelm
Generalsekreterare och vd
Svenska Turistföreningen

Pia Jönsson Rajgård
Ordförande
Svenska Turistföreningen